
TREBALL FI DE GRAU EN ESTUDIS D'ARQUITECTURA · JUNY 2019

ESCRIT DE REFLEXIÓ

MARTA AMAT ALEGRE

Quan pensava en quin format físic triaria de cara a presentar aquest portafoli, m'inclinava per un format obert, tipus carpesà, on anar afegint o d'on anar traient aquells treballs que interessés segons la finalitat del moment. M'he decidit, però, per un format tancat, tipus llibre, perquè representa millor el que necessito: he tingut el meu expedient acadèmic massa temps obert i ara tinc l'oportunitat de tancar-lo, com a mínim, de fer un punt i a part.

Aquest és, també, el principal motiu pel qual vaig decidir-me a matricular al Treball Fi de Grau als meus 53 anys.

Vaig acabar els sis cursos de la carrera d'Arquitectura l'any 1994. Des d'aleshores he viscut una lluita a tres bandes entre la feina (en dos despatxos d'arquitectura i alguns projectes per a familiars), el Projecte Final de Carrera (he intentat fer-lo en dues ocasions) i la família. I sempre ha guanyat la família. La vida sembla que sempre té preparats els seus propis plans. La família és principalment al que, ara mateix, em dedico, i en gaudeixo.

Tot i això, mai he perdut ni les ganes ni l'esperança d'acabar algun dia la carrera que vaig començar. Van ser uns anys d'esforç. L'elaboració d'un portafoli expositiu és una bona manera de posar en valor el que vaig aprendre aleshores i també el que he après després. Aquí estic, aprofitant aquesta oportunitat.

REEMPRENDRE EL CAMÍ

“El diseño es una partida de ajedrez, y es posible que desde el racionalismo y la expresión estética de la construcción de un edificio acaso pueda uno alumbrar poesía. El diseño no depende de la inspiración. [...] De hecho, cualquiera puede diseñar. Si se le enseña, cualquiera puede aprender a investigar y descubrir. No es preciso tener un gran talento.”¹

Glenn Murcutt

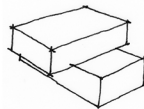
ARQUITECTURA?

No sé molt bé per què vaig decidir estudiar Arquitectura. M'agradava el disseny i, a més a més, sabia que no eren necessaris gaires “colzes”. Com molts, no sabia on em ficava.

Al cap de pocs dies de començar, els professors ens varen convocar a la Sala d'Actes per a la primera classe de Projectes. Recordo que vaig seure a les primeres files. Just començar, el professor Pere Riera em va assenyalar i em va demanar que pugés a l'estrada... “Dibuixa una casa”, em va dir. I jo, morta de vergonya, vaig dibuixar una casa tal com la dibuixen els nens petits.

Darrera meu va cridar dos alumnes més i cadascú va dibuixar la seva casa.

Va explicar que no es tractava d'un concurs de cases boniques, buscava el dibuix que millor representés el que les persones fem en una casa. I en això els dibuixos dels nens petits són els millors: podem veure que en una casa s'hi entra i s'hi surt per una porta, hi podem veure les finestres, des d'on s'il·lumina l'interior i es pot veure l'exterior, la teulada... Hi faltaven la xemeneia amb el fum, el camí per arribar-hi, les muntanyes, els arbres, el sol... Probablement un nen ho hagués dibuixat.

¹ Glenn Murcutt, segons es cita a Juhani Pallasmaa, 'Plumas de metal', *El Croquis 163/164: 1980-2012*, Glenn Murcutt, *plumas de metal*, El Croquis Editorial, Madrid, 2012.

Em va agradar. Va ser una bona manera d'explicar-nos el que vol dir fer arquitectura. I em va agradar.

Si intento una definició del que és per mi l'arquitectura, encara penso en aquella anècdota i ho traduiria dient que es tracta de la disciplina (de tant en tant l'art) de donar forma a tot allò que permet a la persona, en totes les seves dimensions, habitar l'entorn.

D'ensenyar-nos a aconseguir això se n'intentaven ocupar els sis cursos posteriors. Sense colzes, sí, però amb moltes nits sense dormir, també.

APRENENT

Diuen que quan realment s'aprèn és quan no te n'adones que estàs aprenent.

En acabar la carrera creia que havia après ben poca cosa, segur que molt menys del que es pretenia, però amb el temps m'he adonat que, sobretot, ha anat canviant la manera que tinc de percebre el que m'envolta. Crec que he après a mirar menys i a veure més, a observar millor. M'he donat compte que, moltes vegades, la clau per a entendre el repte que se't planteja està allà, davant teu. Primer cal prendre distància, però descobrir-la no és tan senzill com sembla. Requereix pràctica: analitzar edificis, despullar-los en les seves diferents capes, descobrir el perquè del traçat d'una ciutat, veure com s'ha resolt un detall constructiu... Tot això et prepara a fi de saber mirar en la direcció correcta quan et trobes en una nova situació. Alhora, hi ha d'haver nova situació per tal de provocar fixar-nos en altres cassos. Entrar en aquesta espiral és el que m'ha ensenyat, com deia, a veure-hi millor.

APRENENT MÉS

Durant el primer mes del primer curs recordo que no distingia entre l'assignatura de Projectes i l'assignatura de Construcció. Després ja ho vaig entendre. Però penso que no hi hauria d'haver distinció o, almenys, tanta distància com hi havia: com es construeix forma part de la idea de projecte. Vaig trobar a faltar conèixer millor els materials, no d'una forma teòrica com fèiem, sinó d'una forma directa, tocant-los, fent-los servir. Que m'ensenyessin a fer el que fa el paleta, el fuster, el serraller, l'electricista... Trepitjar obres. Sí que podíem projectar en el pla teòric però anar més enllà de l'1/50, a mi, se'm feia complicat.

Agraeixo aquí haver pogut treballar al despatx d'en Jan Baca i al despatx d'en Jordi Sellarés, arquitectes que estimen la seva feina. Vaig poder assistir a totes les visites d'obra dels seus projectes. Vaig posar cara i ulls a materials, tècniques i oficis dels quals només coneixia pels llibres. Vaig aprendre, també, de quant d'important és el treball en equip. L'arquitecte és com un director d'orquestra. Però una orquestra de la qual ell, moltes vegades, no en pot triar els músics. Aleshores s'ha de concentrar en treure el millor de cadascun d'ells. Penso que aquest punt és molt important per a l'èxit d'un projecte.

TORNAR A L'ESCOLA

Tornar a l'Escola després de temps m'ha donat l'oportunitat de veure com ha canviat. Em convenç l'aprenentatge a través dels T.A.P. (Tallers d'Arquitectura i Projecte) que afavoreix la visió en conjunt del tema a resoldre, evitant l'excessiva parcel·lació per matèries que dominava antics plans d'estudis.

Fa poc vaig assistir a la jornada de portes obertes (els fills ja m'atrapen) i puc dir que seguiria gustosa el consell de José Antonio Coderch quan, preguntat sobre què recomanaria a l'estudiant que acaba de concloure els estudis d'Arquitectura, responia: "Que volviera a empezar de nuevo pero de otra manera"². El treball en equip i altres aspectes nous per mi, com l'atenció a l'impacte mediambiental i el que se'n diu "hands-on", ajuden a que la simulació s'acosti més a la realitat i, sobretot, són reclams il·lusionants per formar-se en una professió que és, també, molt il·lusionant.

L'ORDINADOR

Pensava que només passava a la gent que vam formar-nos en analògic, però he vist com alguns dels nens als que dono classes de reforç de l'E.S.O. tampoc entenen el que llegeixen quan ho llegeixen de la pantalla de l'ordinador. Aleshores ho imprimim i ho podem guixar, podem dibuixar, pintar el document tant com sigui necessari amb l'objectiu de que es facin seva aquella informació. La pantalla crea una distància que fa més difícil aquesta apropiació, sigui el que sigui el que s'està fent.

En el cas de projectar, quan l'exercici és més de "dins" a "fora", aquesta dificultat per manipular, d'expressar directament amb la mà, resta intencionalitat als dibuixos. Penso que, d'alguna manera, els despersionalitzen.

Em quedo amb les innegables ajudes tècniques que aporten els ordinadors, però trobo a faltar el "hands-on" literal en el procés de projectar.

²J.A. Coderch, 1980, 'Cuestionario II' recollit a Carles Fochs, *Coderch Arquitecte 1913-1984*, Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i Habitatge de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1988.

SISTEMA D'EQUACIONS

Sovint comparo l'arquitectura amb les matemàtiques. Resoldre un projecte em recorda a resoldre un sistema de moltes més incògnites que equacions. Hi ha infinitat de solucions. Per resoldre'l intento anar descobrint aquelles pistes clau, les que apareixen quan s'entén el repte en la seva globalitat, i que permeten fixar alguna variable important. A poc a poc, i gràcies a les equacions, o relacions entre uns i altres elements del projecte, van decantant les diferents incògnites. A mi m'hi ajuda molt la geometria, una gran equació. Arriba un moment en el que, si s'ha fet bé, tot comença a quadrar. Glenn Murcutt ho explica molt bé (i ho sap fer molt bé): "Siempre he pensado que si logras acertar con lo esencial del edificio, todo lo demás fluirá a partir de ese acierto."³

Sóc conscient, però, que en aquest procés s'ha de ser molt sincer amb un mateix i no deixar-se confondre per condicionants ficticis que potser només obeeixen a preferències formals buides de contingut. Aquí es necessiten, sempre, altres punts de vista i la flexibilitat per tal de refer quan cal.

UNA QÜESTIÓ PRIMORDIAL

M'agradaria donar més de pes a una variable que ara mateix té molta importància i és la de rendibilitzar al màxim els recursos passius del control ambiental d'allò que construïm. Repassant projectes que havia fet, he vist que aquesta qüestió l'havia tingut poc en compte, o l'havia posposat per un "més endavant". Projectar incorporant la sostenibilitat des del primer moment és, ara, ineludible. El canvi climàtic és una realitat. Des de l'arquitectura no resoldrem el problema però podem promoure mecanismes d'adaptació que procurin unes bones condicions d'habitabilitat sense contribuir a malmetre, encara més, un medi que serà cada cop més hostil.

³ Entrevista a *El Croquis 163/164: 1980-2012, Glenn Murcutt, plumas de metal*, El Croquis Editorial, Madrid, 2012.

L'AVANTATGE DELS ANYS

Des del punt de vista professional, he estat allunyada de l'arquitectura durant bastant temps i per mi ha estat un repte el·laborar aquest portafoli: conservo pocs treballs dels que vam fer a l'Escola i també són pocs els projectes en l'àmbit professional en els que, d'una forma més personal, vaig tenir l'oportunitat d'intervenir. D'altra banda, tinc l'avantatge de l'edat, que em permet valorar la feina feta amb una altra mirada: ressalta, més nítid, el perquè de cada projecte. Sembla que la memòria no té espai per tot, ha de ser selectiva i tria allò que va marcar més en cada procés. Igualment queden més evidents les equivocacions i les mancances: decisions dubtoses en el seu moment continuen grinyolant avui i, encara més, es troben a faltar les decisions no preses.

Agraeixo a tots els que em van animar a fer aquest Treball. Ha sigut un bon exercici per a aprendre, per a adonar-me de que em queda molt per a aprendre i per a reafirmar-me en la necessitat de la feina ben feta. Però, sobretot, m'ha servit per recuperar la confiança en mi mateixa i comprovar que el camí fet permet mirar-me l'arquitectura des d'un altre punt de vista, menys dramàtic, més serè. Conèixer una mica més la vida també pot ajudar-me a saber, una mica més, com vestir-la.